

román

Édouard Louis

Dějiny násilí

překlad Sára Vybíralová

**Pa
se
ka**

Dějiny násilí

Édouard Louis

Dějiny násilí

román

Nakladatelství Paseka

Přeložila Sára Vybíralová

Tato kniha vychází za přispění programu na podporu publikační činnosti Francouzského Institutu.

**INSTITUT
FRANÇAIS**

Prague

Cet ouvrage a bénéficié du soutien des Programmes d'aide à la publication de l'Institut français.

HISTOIRE DE LA VIOLENCE

Copyright © Édouard Louls, 2016

All rights reserved

First published by Éditions du Seuil in 2016

Translation © Sára Vybíralová, 2019

Photography © Arnaud Delrue

ISBN 978-80-7432-969-2

Geoffroyovi de Lagasnerie

Jedna

Schovávám se za dveřmi a poslouchám ji, říká, že jsem vyšel z bytu a sešel po schodech až několik hodin po události, kterou protokol, ležící teď dvakrát přeložený v šuplíku u mě doma, nazývá pokusem o vraždu a kterou tak dnes nazývám i já, neboť pro to, co se stalo, nenacházím žádné jiné slovo, žádné výstižnější označení, a stále s sebou proto vláčím ten bolestný, nepříjemný pocit, že jen co můj příběh někdo vysloví, ať už já, nebo kdokoli jiný, okamžitě jej tím zkreslí.

Přešel jsem v dešti na druhou stranu ulice, abych vypral povlečení na devadesát stupňů ve veřejné prádelně dole, ani ne padesát metrů od domu, hrbil jsem se pod příliš těžkým, příliš velkým balíkem prádla, nohy mi pod jeho tíhou podklesávaly.

Ještě se úplně nerozednilo. Ulice byla prázdná. Byl jsem sám, kráčel jsem, klopýtal, potřeboval

jsem ujít jen pár kroků, a přece mě spěch nutil je počítat: *Už jen nějakých padesát kroků, honem, už jen asi dvacet kroků a jsi tam.* A pokaždé jsem zrychlil. Také jsem si v duchu opakoval – v netrpělivé touze po budoucnosti, jež by tu scénu určitým způsobem odkázala, přiřkla minulosti, omezila ji na minulost: *Za týden si řekneš: Tak už je to týden, co se to stalo, no tak, a za rok si řekneš: Tak už je to rok.* Ledový déšť, ne prudký, ale velmi jemný, droboučký, nepříjemný, mi máčel plátěné boty, voda prosakovala podešvemi do ponožek. Byla mi zima – a myslel jsem si: *Mohl by se vrátit, vrátí se, teď mi nezbývá než bloudit městem, odsoudil tě k bloudění.* V prádelně postával provozní, malý a podsaditý, jeho hlava a ramena vyčnívaly zpoza řady praček. Zeptal se mě, jestli se mám dobře, odpověděl jsem *Ne*, tak příkře, jak jsem jen dovedl. Čekal jsem na jeho reakci. Chtěl jsem, aby zareagoval. Nesnažil se dovědět víc, pokrčil rameny, odvrátil se, zalezl do své stísněné kanceláře skryté za sušičkami a já ho nenáviděl za to, že se nevyptával.

S čistým povlečením jsem se vrátil domů. Na schodišti jsem se potil. Ustlal jsem postel, zdála se stále nasáklá Redovým pachem, zapálil jsem tedy svíčky a vonné tyčinky; nestačilo to, popadl

jsem sprej proti zápachu, deodorant, dokonce i voňavky a kolínské, které jsem dostal k posledním narozeninám, a pokropil jimi povlečení, namydil jsem povlaky na polštáře, přestože jsem je právě vypral, látka chrlila zpět mydliny v podobě převrstvených, slepených bublinek, mýdlem jsem omyl i dřevěné židle, vlhkou houbičkou otřel knihy, kterých se dotýkal, kliky vydrhl dezinfekčními ubrousky, jednu po druhé pečlivě otřel dřevěné latě žaluzií, přemístil a přeskládal hromádky knih na zemi, vyleštil kovový skelet postele, hladký a bílý povrch lednice posypal jakýmsi přípravkem s citronovou vůní; nedokázal jsem přestat, poháněla mě energie blízká šílenství. Pomyslel jsem si: *Lepší se zbláznit než být mrtvý.* Vycídl jsem sprehu, jelikož ji použil, vylil jsem několik litrů silného dezinfekčního čističe do záchodu a do umyvadla (přinejmenším něco přes dva litry, respektive jednu plnou lahev o objemu jeden a půl litru a druhou, zpola prázdnou), vycídl jsem celou koupelnu, bylo to absurdní, dokonce jsem utřel zrcadlo, v němž se toho večera prohlížel či spíše zhlížel; oblečení, kterého se dotkl, jsem vyhodil, vyprání by nestačilo, nevím, proč to stačilo u povlečení, ale u šatů ne. Lezl jsem po čtyřech a drhl podlahu, prsty jsem měl opařené od vařící

vody, hadr mi z nich odtrhával obdélníčky rozměklé kůže. Rolovaly se. Občas jsem práci přerušil a zhluboka se nadechl, vlastně jsem větril jako zvíře, proměnil jsem se ve zvíře pátrající po tom pachu, který jako by navzdory mému úsilí neměl nikdy zmizet, jeho pach tu stále byl a já usoudil, že se drží na mně, a ne na povlečení ani na nábytku. Že to ve mně je problém. Stoupl jsem si do sprchy, umyl jsem se jednou, podruhé, potřetí a tak dál. Použil jsem mýdlo, šampon a kondicionér i na tělo, abych je co nejvíc navoněl; bylo to, jako by se do mě jeho pach vsákl, schovával se mezi masem a kůží, a já se zuřivě škrábal nehty po celém těle, tlačil jsem, odíral ho, snažil jsem se dosáhnout vnitřních vrstev pokožky a zbavit je jeho zápachu, klel jsem: *Kurva flx*, ale pach přetrvával a mně se z něj stále víc obracel žaludek a jíkala mě závrať. Usoudil jsem: *Ten smrad je uvnitř nosu. Pachy vnímáš vnitřkem nosu. Ten smrad ti tam uvízl*. Vyšel jsem z koupelny, zase se tam vrátil a nakapal si do nosních dírek fyziologický roztok; vyfoukl jsem nosem vzduch jako při smrkání, snažil jsem se, aby se roztok rozprostřel po celé ploše sliznice; nevedlo to k ničemu; otevřel jsem okna a šel za Henrim, jediným přítelem, který byl onoho 25. prosince v devět nebo deset hodin ráno vzhůru.

Tu scénu popisuje moje sestra svému manželovi. Slyším její hlas, hlas, v němž i po letech zní stejná zběsilost, zatrpkllost, ale i ironie, rezignace jako kdysi:

„Ale víš co, já byla namíchlá právě proto, že jsem se tomu ani nedivila, na to vem jed, že jsem byla, protože když mi to řek – seděl zrovna tady, jak sedíš ty, a já ho poslouchala, on furt, že ho prej neposloucháme, ale to není pravda, to on nikdy nikoho nepustí ke slovu, nejradši by vždycky mluvil jenom sám, ještě víc, o to mu jde, no prostě, když mi řek, že ho ten den pustili z nemocnice, a mně to v tu ránu došlo, myslím, když mi došlo, že mi nezavolal hned ten den, co se to stalo, tak jsem si v duchu řekla: Jak jinak – ale mlčela jsem a ze začátku jsem se držela. Držela jsem se. Byla jsem na sebe hrdá, že jsem se udržela, to jo. Gratulovala jsem si. Ale říkala jsem si: No jasně, jak ho znám, tak by ho to nenapadlo ani ve snu, nechci říct, že by sem snad měl přijet (*teď si začne stěžovat*). Ani nechci říct, že mi měl zavolat dřív než ostatním, nebo mi hnedka všechno podrobně vykládat, já rozhodně nepotřebuju bejt první, komu to řekne nebo tak, neříkám, že mi měl zavolat do třech hodin nebo do třech dnů, nic takovýho. Akorát moh zavolat.

Ale nechala jsem ho teda mluvit. Nehty jsem si zarezvala do bříšek prstů, abych nezačala řvát. Viděla jsem, že mi na rukách vystupují žíly jak stonky červený řepy, když mluvil, tolik jsem je zatínala, a zároveň jsem se držela, abych se nerozeřvala, i když už jsem cejtila, jak to na mě jde, furt jsem si opakovala: Jen klid, Claro. Jen klid.

No ale nakonec jsem mu to řekla. Édouardovi. Včera jsem to vyprávěla mámě, on tvrdí, že už ji prej nechce vidět, no, já se do toho nepletu, je to jejich věc. Ať si to vyřešej spolu (*není to pravda, lže mu, lže, zkusila všechno, aby vás usmířila, udělala vše, co bylo v jejích silách, přesně jako matka, kterou jsi odjakživa vídal vynakládat značné úsilí, aby smířila znesvářené členy rodiny, jako by to byla nějaká role, kterou matka sestře předala*). Volala jsem jí, abych jí o něm pověděla, a říkám jí, říkám jí – Ty vole, tos měla vidět, jaký to nabralo obrátky, vypadlo to ze mě samo, když Édouard mluvil, je fakt, že je to silnější než já, říkám jí: mami, ty mě znáš, já to jinak neumím, než že dycky řeknu, co mám na jazyku, a ve svym věku už se jen tak nezměním, na to už je pozdě, už jsem stará, už je mi přes čtvrt století, a každopádně, na mě to neplatí, na mě to nefunguje, že mi říká vážný věci, to ještě není žádný důvod nebo

záminka, abych se před nim ponižovala, to zase ne, vydírání na mě neplatí, sorry, říkám jí, na vydírání já nikomu neskočím, protože to pak člověk nemůže říct vůbec nic a nikdy nemůže nic namítnout a na všechno musí mlčet, a co to pak je za život, takže jsem zopakovala mámě, co jsem řekla Édouardovi: Aspoňs to moh zkusit, dyť na tom nic není, kurňa, mohs jednoduše zvednout mobil a zavolat mi hned ten den. Dyť to není žádná věda, neříkej mi, že neumíš použít telefon. Když si pomyslim, že se to stalo už skoro před rokem, a on mi to řekne až tendle tejden. Že jsem o tom celej rok netušila, až teď.

Nemluvě o tom, že mu to navíc i nabídli, když byl v nemocnici. Jak vim, sestřička mu to nabídla. Naklonila se k němu – dělala tu práci dobře, o tom žádná, taková hodná holka to byla, sám mi to říkal. Naklonila se k němu a ptá se: Přejete si zavolat rodině? Máte rodinu, který byste chtěl zavolat – a on, v klidu, jakoby nic, povídá: Ne, díky, nemám, to je dobrý, neobtěžujte se. No, takže tady přede mnou večer seděl, na stejným místě, kde jseš teď ty. Seděl skoro stejně jako ty a předváděl sám sebe, jak odpovídá tý sestřičce: Ne, díky, nemám, to je dobrý, neobtěžujte se, to proto jsem na něj zle koukala, aby mu to docvaklo. A pak jsem si řekla:

Už je mi víc než čtvrt století. Jsme skoro stejně starý. Zním ho necelý čtvrt století a vůbec se nezměnil (*jde také o to, že když jsi přijel, začala bez přestání mluvit a vůbec tě neposlouchala, chrtila všechny ty bezvýznamné vesnické historky, líčila ti svatby a pohřby lidí, které už jsi neznal ani podle jména, jako by tím chtěla namluvit sama sobě i tobě, že jsi odsud nikdy neodešel, že se tě ty historky stále týkají, jako by se vracela k nedávnému, teprve včera nebo před hodinou přerušnému rozhovoru. A ty ses rozhodl pomstít*).“

Dorazil jsem k ní před čtyřmi dny. Naivně jsem si představoval, že pobyt na venkově je jediný způsob, jak se vzpamatovat z únavy a vyčerpání, jež jsem si vykoledoval svým způsobem života, ale jen co jsem vstoupil do tohoto domu a odhodil cestovní tašku na matraci, jen co jsem v pokoji otevřel okno s výhledem na remízky a továrnu ve vedlejší vesnici, pochopil jsem, že jsem udělal chybu a že se vrátím ještě melancholičtější a ještě zdeptanější nudou.

Nenavštívil jsem ji už dva roky. Když mi mou nepřítomnost vyčítá, zamumlám vyprázdňenou frázi typu „Mám taky vlastní život“ a snažím se znít natolik přesvědčivě, abych svalil vinu na ni.

Nevím, co tu vlastně dělám. Už minule, když jsem nastoupil do stejného auta jako tento týden, do toho auta, kde mi bývá špatně, prosáklého pachem studeného tabáku, a viděl jsem za oknem ubíhat tytéž lány kukuřice a řepky, tytéž páchnoucí plochy cukrové řepy, řady cihlových domků, odporné plakáty Národní fronty, pochmurné kostelíky, opuštěné benzinové pumpy, zrezivělé, chatrné supermarkety, postavené uprostřed pastvin, onu skličující severofrancouzskou krajinu, udělalo se mi nevolno. Pochopil jsem, že si budu připadat osamělý. Odjížděl jsem pak s myšlenkou, že venkov nesnáším a už se sem nikdy nevrátím. A letos jsem tu zase. *A to není všechno. Že se do pěti minut od tvého příjezdu nevyhnutelně pohádáte, není jediný důvod, proč už sem nejezdíš, pomyslel jsem si po cestě, v jejím autě, když jsem zpíval, abych se vyhnul hovoru, není to jen proto, že ti na jejím chování, na jejích návycích, na jejím způsobu myšlení úplně všechno vadí a rozčiluje tě. Ale i proto, že na ni nedokážeš pohlédnout od chvíle, kdy jsi pochopil, s jakou lehkostí a lhostejností ji zanedbáváš, jak drsně se k ní chováš, protože doufáš, že ti ve tvé snaze opustit ji bude nápomocná. Teď to ví. Ví, jak doveďeš být chladný, a ty se stydíš. Přestože ke studu*

není důvod, máš přece právo opouštět, ty se však stydíš. Víš, že když ji navštívíš, budeš nucen čelit vlastní krutosti, tomu, co tvůj stud nazývá krutostí. Víš, že v Clarině společnosti vidíš ze sebe to, co vidět nechceš, a že se na ni kvůli tomu zlobíš. Nedovedeš se na ni nezlobit.

Od poslední návštěvy jsem jí poslal jen několik esemesek či náhodně vybraných, formálních pohlednic, k jejichž odeslání mě přiměl nejasný pocit rodinného závazku, a ona si je pak přichytila magnetem na lednici; obvykle jsem je naškrábal narychlo na lavičce nebo v rohu kavárenského stolku: „Pozdravy z Barcelony, Na viděnou, Édouard“ nebo „Zdravím z Říma, je tu krásně“, možná vlastně ani ne tak proto, abych mezi námi udržoval jakousi vazbu, jak si namlouvám a jak bych rád věřil, jako proto, abych jí připomněl vzdálenost, jež nás od sebe dělí, a dal jí na vědomí, že už jsem od ní daleko.

Její manžel se vrátil z práce. Ze svého místa vidím jeho nohy. On a Clara jsou v obývacím pokoji, já ve vedlejší místnosti. Dveře jsou pootevřené na čtyři nebo pět centimetrů, poslouchám, aniž mě mohou spatřit, stojím vzpřímeně, strnule, schovaný za dveřmi. Nevidím je, jen slyším, rozeznávám

pouze jeho nohy, ale odhaduji, že Clara sedí na židli proti němu. Manžel ji poslouchá bez hnutí a ona mluví.

„Řek mi, že o něm skoro vůbec nic nevěděl, jenom jméno: Reda.“

Didier a Geoffroy tvrdí, že mi lhal a jméno si vymyslel. Já nevím. Usilovně se snažím si to nemyslet, pokaždé když mě to napadne, odvrátím schválně pozornost na něco jiného. Soustředím se na jiné věci, jako bych si přál, aby mi při tom všem, co mi vzal, ponechal aspoň tohle, pokouším se sám sebe přesvědčit, že se znalost těchto čtyř písmen blíží odvetě, anebo je-li to příliš silné slovo, jakési moci nad ním, čerpané z tohoto vědomí. Nechci být poražený na všech frontách. Když se o tom zmíním někomu z okolí a lidé mi předhazují, že mi určitě neřekl své pravé jméno a že uvést falešné patří v podobných případech, v této konfiguraci, dokonce ke klasickým postupům, zmocňuje se mě neovladatelná podrážděnost a agresivita, ta myšlenka se mi jeví naprosto nesnesitelná, zničehonic začnu být neomalený, mám chuť křičet, umlčet toho, s kým hovořím, zatřást s ním.

„Dneska ráno mi to znova vyprávěl. Šli jsme do pekárny a já po něm chtěla, aby mi to zopakoval,“

a skutečně, cestou jsem jí řekl, že když na mě Reda namířil revolver – právě tuto scénu totiž chtěla slyšet pořád dokola –, když na mě namířil revolver, nezněla už otázka, již jsem si v duchu kladl, *Zabije mě?*, protože o tom jsem v tu chvíli vůbec nepochyboval, bylo to nezvratné, věděl jsem, že mě zabije a já umřu, téhle noci, ve svém pokoji, a podřídil jsem se okolnostem s onou všeobecně platnou schopností jednotlivce podříditi se a přizpůsobit jakékoli situaci, stačí pohlédnout do historie, lidé si zvyknou, přizpůsobí se i těm nejméně přirozeným a nejotřesnějším podmínkám – a to, jak jsem řekl Claře, jelikož mám někdy sklon k pompézním deklaracím, je ta nejlepší i nejhorší zpráva pro lidstvo, znamená to totiž, že stačí změnit svět, aby se změnili lidé nebo přinejmenším většina z nich, a Clara neposlouchala, není nutné měnit každého zvlášť, to by trvalo příliš dlouho, lidé se přizpůsobí, nebudou pouze snášet, přizpůsobí se. Otázka tedy nezněla *Zabije mě?*, ale spíš *Jak mě zabije?*, čili: *Omotá mi zase kolem krku šálu a uškrtní mě?* nebo: *Poslouží si špinavými noži ze dřezu?* nebo: *Stiskne spoušť revolveru?* nebo: *Vymyslí si něco, co si ještě ani nedovedu představit?*; už jsem nedoufal, že z toho vyvážnu, nedoufal jsem, že přežiju, doufal jsem jen, že zemřu co

nejméně bolestivě. Policisté i Clara mě později chválili za odvalu a mně té noci nic nepřipadalo cizejší a vzdálenější než pojem odvaha. Ucouvne o několik kroků, pevně svírá rukojeť pistole. Aniž mě spustí z očí, natáhne druhou ruku, tu, v níž nedrží zbraň, a zašátrá v hromadě oblečení navršené na židli u psacího stolu. Znovu vezme do ruky šálu. Pomyslím si: *Bude mě zase škrtit*. Ale ne, když ke mně přistoupil tentokrát, nepokusil se mě uškrtit, tak jako o několik minut dříve, ještě než vytáhl revolver. Nevztáhl ruce k mému krku. Tentokrát se mě snažil spoutat, popadl mě za pravou paži a pokoušel se chytit i druhou a svázat je šálou, vybavuji si pach potu, který z něj táhl, a pach sexu. Zmítal jsem se, bránil se, měl jsem obrovský strach, hlavou mi běželo: *já nechci umřít*, tak smutně, tragicky banální věta, slabě jsem sténal, samozřejmě ne moc nahlas, takovému riziku bych se nevystavil, odstrkoval jsem ho, stále klidně, co neklidněji, prosil jsem ho, aby to nedělal. Vzduroval jsem, nedařilo se mu dosáhnout cíle, opakoval pořád dokola, pokaždé hlasitěji *Já ti zmaluju držku, já ti zmaluju držku (zmalovat držku v této konfiguraci očividně znamenalo ji rozbít), Já ti zmaluju držku, já ti zmaluju držku*. Řval. Doufal jsem, že nás uslyší někdo ze

sousedů a zavolá policii, *Ale jestli se tu objeví policie, třeba ve strachu ze zatčení zpanikaří a v nějakém zkratu mě na místě zabije, až uslyší zpoza dveří hlasy policistů volat něco jako: Policie, okamžitě otevřete.* Jelikož se mu nepodařilo mě svázat, znovu se chopil pistole, kterou si mezitím strčil do vnitřní kapsy koženkové bundy, šálu odhodil na zem nebo si ji sám přehodil kolem krku, už nevím, a přimáčkl mě k matraci.

Ráno pětadvacátého, ani ne pár hodin po této scéně, jsem se pěšky a na kole přesunul k Henrimu a ještě cestou jsem si myslel: *Za týden si řekneš: Tak už je to týden, co se to stalo, no tak, a za rok si řekneš: Tak už je to rok.* Jen co jsem vyšel do patra, už mi otvíral dveře. Musel zaslechnout mé kroky. Chtěl jsem se mu schoulit do náručí, ale v první chvíli jsem se ovládl, ani nevím, z jakého důvodu.

Claře jsem řekl: „A přitom se mi nezdálo, že by mohl být nebezpečný.“ Těsně po oné noci s Redou jsem ještě nevěřil tomu, čemu jsem uvěřil později a o čem jsem byl přesvědčený dlouhé měsíce, a sice že se každý člověk může potenciálně stát nebezpečným, včetně lidí, kteří jsou mi nejbližší, že se vražedné šílenství může zmocnit kohokoli,

kohokoli může zcela ovládnout touha po ničení a krvi a on mě může nečekaně napadnout, dokonce i Didier a Geoffroy, mí dva nejbližší přátelé, a přece mě tváří v tvář Henrimu něco zadrželo. Zůstali jsme nehybně stát a já během těch několika okamžiků, kdy se zastavil čas, cítil, že mě zkoumá a nenápadně analyzuje, že hledá znamení, jež by mu napověděla, co tu dělám, tak brzy, v den tak nečekaný jako tento. Přejížděl po mně očima, prohlížel si mé špinavé, mastné vlasy, zapadlé, vyhaslé oči a kruhy pod nimi, krk posetý fialovými skvrnami, rudé, nateklé rty. Pokaždé když si všiml něčeho dalšího, mu rysy ještě víc ztuhly; vzpomínám si, jak jsem se před cestou k Henrimu opakovaně sprchoval, a přesto si velmi zřetelně vybavuji, že jsem měl špinavé vlasy, když jsem byl u něj. Pozval mě dál. Šel za mnou a já za chůze cítil, jak se mi dívá na šíji. Neplakal jsem. Vešel jsem do jeho bytu. Na skříňkách stály zarámované fotografie a za pohovkou visel jeho velký zasklený portrét. Posadil jsem se a Henri uvařil kávu. Vrátil se z kuchyně se dvěma šálky třesoucími se na podšálcích; zeptal se mě, jestli o tom chci mluvit, odpověděl jsem, že ano. Popsal jsem Redu, nejprve jeho hnědé oči a černá obočí, začal jsem očima. Tvář měl hladkou. Jeho rysy byly

zároveň jemné a ostře řezané, maskulinní. Když se usmíval, ve tvářích se mu dělaly důlky, a on se usmíval hodně. Protokol, který mám doma, sepsaný v policejním jazyce, uvádí: *maghrebského typu*. Pokaždé když mi na něj padnou oči, cítím nad tím obratem rozhořčení, připomíná mi to rasismus policistů během výslechu, jenž následoval ještě onoho pětadvacátého prosince, ten nutkavý rasismus, jenž mi nakonec, celkem vzato, připadal jako to jediné, co je spojuje, jediný prvek, na němž se toho večera zakládala jejich jednota, snad vedle příliš upnuté uniformy, protože *maghrebského typu* pro ně neoznačovalo určitý geografický původ, nýbrž znamenalo grázl, výtržník, delikvent. Zběžně jsem Redu policistům vylíčil, když to po mně chtěli, a jeden z nich mě najednou přerušil: „Aha, chcete říct *maghrebského typu*.“ Triumfoval, byl ne snad velmi šťastný, to bych přeháněl, ale usmíval se, zářil, jako bych právě přiznal něco, co se ze mě snažil vypáčit už od mého příchodu, jako bych mu konečně přinesl důkaz, že stojí odjakživa na straně pravdy, opakoval: „*maghrebského typu, maghrebského typu*“ a mezi dvěma větami zase mumlal: „*maghrebského typu, maghrebského typu*“. Vyprávěl jsem události té noci Henrimu a pak se šel natáhnout

k němu na postel. Ukázal mi ložnici v patře a já si vylezl nahoru, abych se prospal. Nespál jsem už dlouho, až na několik krátkých šlofiků s Redou.

Dvě

Sestra pokračuje v monologu, slyším ji, pije vodu po malých doušcích, polyká, pokládá sklenici na stůl, slyším, jak sklenice cvakla o překližkovou desku.

„A právě to mu přišlo nejdivnější, řek mi: Ten den jsem se vzbudil a ono to přišlo. Prostě jen tak *(řekl jsem jí, že jsem ležel v posteli na zádech, otevřel jsem oči a ucítil palčivou bolest, jež mi na mnoha místech projížděla ztuhlými svaly jako ostří nožů, porcovala mě mezi žebry, ucítil jsem záda, tvrdá jako nějaký krunýř)*, no a on si v tu chvíli pomyslel a pak si to myslel ještě ty další dny, teď mě poslouchej, dobře mě poslouchej, že prej od té chvíle nesnese vidět jiný lidi šťastný. Taková kravina. Taková přiblblá věta. Co jsem mu na to asi měla říct. No neřekla jsem nic, dělala jsem, že si prohlížím boty, jako debil *(pokoušel jsem se znovu usnout, chtěl jsem ještě spát, ale celé tělo*

jsem měl příliš rozbolavělé). A on povídá: Nenáviděl jsem druhý lidi, já vim, že to nedává smysl, Claro, ale to ráno jsem se probudil s myšlenkou, že nenávidim druhý lidi (a myslel jsem si: Jak jen můžete).

To mi teda přišlo trošku zvláštní. Jen si nemysli, normální mi to teda nepřipadalo. No nic. Říkala jsem si: Lepší slyšet tohle než bejt hluchej, že jo, lepší slyšet tohle než bejt hluchá. Ale poznámku jsem si odpustila, jelikož mi bylo jasný, že by mi to pozdějc omlátil o hlavu. Řek mi: Nenáviděl jsem druhý lidi (a já si myslel: *Jak jen můžete, toho rána po Redově odchodu jsem se probudil s neznámou pachutí v ústech a s myšlenkou, že už nikdy nesnesu pohled na sebemenší stopu, sebemenší znamení či náznak něčeho, co se bude tvářit jako štěstí, byl bych nafackoval prvnímú usmívajícímu se člověku na ulici, popadl ho za límec kabátu a ze všech sil s ním třásl a křičel a řval, a dokonce i děti, dokonce i děti nebo vetché či nemocné lidi bych popadl a třásl jimi a plival jim do tváří a drápal je, rozsápal jim obličej do krve, až by žádný obličej neměli, až by všechny obličejje kolem mě zmizely, byl bych jim nejradši zanořil prsty do očí, vyrval jim je, rozmačkal je v hrsti, a myslel jsem si: Jak jen*

můžete, a nemohl jsem za to, byl bych nejradši popadl invalidy, shodil je z vozíku a pozoroval je, díval se, jak se zmítají a plazí po podlaze, jak jim tečou sliny, ach, můj bože, nezvládl bych už spatřit jediný úsměv nebo jedinkrát zaslechnout smích, venku, v ulicích, v parku, v kavárně, kdekoli, smích mi probodával bubínky a zůstával mi vězet v uších, rozléhal se mi uvnitř lebky po zbytek dne, uvízl tam, uvnitř lebky, v očích, pod rty – jako by smích existoval proti mně).

Takže co? No já myslím, že se začal ohmatávat, prohmatával si kůži a ruce a nohy a ptáka, aby se ujistil, že to nebyl sen. Ani nemoh jít ven, na vzduch, vyvětrat si hlavu. Venku bylo počasí, že by psa nevyhnal (*slyšel jsem bubnování deště o okenní tabulky, pršelo, pršelo celý leden*). Snažil se ještě zabrat, ale svaly ho hrozně bolely a každopádně na to musel furt myslet. Vůbec nic nepoznával. Trochu jako když doufáš, že usneš a druhej den se probudíš jako někdo jinej, úplně proměněnej, až na to, že on si to teda nepřál a rozhodně ne takhle.

A dokonce i když to nebylo skutečný (*dokonce i když to nebylo skutečné*). Dokonce když třeba viděl nějaký billboardy nebo reklamy na autobusech, víš co, takový ty fotky šťastnejch rodinek, co

snídaj u bazénu, prostě takový to, co ti reklamy chtějí prodat jako štěstí, tak i u toho měl chuť sebrat nůž nebo, co já vim, klíč vytáhnout z kapsy, prostě něco, a rozškrábat jim obličej (nejradši bych je podpálil). Že prej chtěl stáhnout co nejvíc lidí s sebou na dno (řekl jsem jí: šířit bolest). Řek mi: Já vim, že to nedává smysl (myslel jsem si: Jak jen můžete, ale nejenom když jsem je viděl se usmívat, neprovokoval mě jen úsměv, řekl jsem jí, že jsem ve tvářích druhých lidí nesnesl ani neštěstí, jako by bylo méně autentické, méně pravdivé, méně hluboké, méně skutečné než to moje).

Jako taky je fakt, že nám hodně takovejch podobnejch historek povídala máma. Takže třeba tak reagoval proto, že o tom mluvila furt dokola, když ještě bydlel s náma. Kdo ví. Jednou jakejsi strejc na dvojce vysvětloval, že kdybysme nikdy neslyšeli o lásce, tak bysme se možná vůbec neuměli zamilovat. No jo. Když si na to vzpomenu, říkám si: Přestaň čumět na tu bednu, holka, ničíš si mozkový buňky. Ale víš co. Stejně si občas vzpomenu.

To bylo tehdy, jak začala uklízet u důchodců, ještě než jsem tě poznala. Jako nedá se říct, že by to nebyla práce budoucnosti, mládí netrvá věčně, že jo. Umejvala je a dávala jim léky, a když pak

byla zpátky doma, stěžovala si. Jako to mi věř, že se rvala jako lvice, aby tu práci mohla dělat. Ono tady pro ženský moc příležitostí není, zvláště od tý doby, co továrna přestala nabírat, všechno jde do kytek a taky se říká, že brzo zavře úplně.“

A nejen to. Pro naši matku to bylo ještě složitější, než jak to Clara líčí, neměla totiž řidičský průkaz a musela čelit konkurenci mnoha dalších žen, jež o tuto práci usilovaly, zčásti proto, aby nosily domů peníze, a zčásti, aby se vymanily z moci manžela; tvrdě bojovala, aby ono zázrakem uvolněné místo získala, jezdila z úřadu na úřad, na kole, které si nechala speciálně kvůli tomu opravit, pečlivě se na to oblékala, stahovala si vlasy do culíku a líčila se o něco víc a lépe než jiné dny, přestože to náš otec neměl rád a vyčítal jí to nebo jí to zakazoval: „Bez toho jseš mnohem hezčí“, „Šminky jsou pro kurvy“; opakovaně se na úřady vracela a klepala na dveře, vracela se znovu a znovu, i když ji odmítli nebo cítila, že jí situace uniká, že jí proklouzává mezi prsty, vracela se, aby jim předvedla své odhodlání, a i když přšelo či sněžilo, stále jezdila na tomtéž kole, sepisovala jeden motivační dopis za druhým a znepokojeně telefonovala, když nedostala odpověď. Dokázala to

a vykonávala tu práci několik let. Když se vracela domů, popisovala nám, jak staří lidé, u nichž pracovala, zřejmě působením jakéhosi živočišného pudu upadají do nepojmenovatelných stavů, jako by chtěli druhé potrestat za svou blížící se smrt nebo jako by fakt, že se na ně bude vzpomínat ve zlém, činil myšlenku na smrt přijatelnější; ničili, co jim přišlo pod ruku, strhávali ubrusy, rozšlapávali suvenýry, nádobí rozbíjeli o zeď.

„A takhle to šlo každé den. Ty báby kolem sebe každé den házely věcmi, rámečkama, skleněnejma koulema z Lurd, prostíráním, co si přivezly z prázdnin, rozkřáply a rozmajzly, co mohly, řvaly jak smyslů zbavený, takovej řev jsi v životě neslyšel a ani neuslyšíš, takovej ten řev, co ti pak zní v uších a nemůžeš se ho zbavit, jo a i ženský, který si celej život hrály na dámy a nosily nos nahoru, i takový, nemysli si, že jsou nějak lepší než ostatní, naopak to jsou ještě větší úchylačky, jelikož se konečně můžou odvázat a dělat, co si celej život odpíraly, takže krákoraly sprostý písničky, *Až se ti zas postaví ten tvůj Franta a To jsem jednou ojebal tři kurvy*, no nic, no a jindy, když měly extra blbej den, tak si ulevovaly všude možné po baráku, máma mi to povídala, na kuchyňským

stole, na zemi, nasraly úplně všude a máma se zatím vkleče snažila jim jakžtakž otřít tu povolenou a svrasklou kůži, seděly takhle na židli v obýváku a ona měla jen obyčejnou drsnou žínku a starej plastovej lavór, tak povolený těla měly, až to vypadalo, že z tý židle přetejkaj. A máma brečela, když se vracela po celým dni v práci. Nedávala to. Brečela nám na rameni: Představ si, stará Milardka všude nasrala a utřela se závěsama v jídelně, já už z toho nemůžu, dlouho už to takhle nevydržím, dlouho už to táhnout nebudu, povídala: Všude byly sračky, musela jsem to uklidit a to přitom smrad sraček nesnáším, víš, že mi sračky vždycky hrozně vadily, nejvíc ze všeho, nikdy jsem si na to nezvykla a ani nezvyknu, chtělo se mi zvracet a zadržovala jsem to, ale nebylo to snadný se tam nepoblejt, pak nenablejt navrch a tak dál a už tam v tom nezůstat – a my jsme jí říkali: Však přijdou vedra a budeš je mít z krku, to jí vždycky trochu spravilo náladu, no a takže Édouard – jako ne takhle moc, to bych přeháněla, to ne – ale prostě ještě dlouho po těch Vánocích dostával takovýdle záchvaty, takovoudle chuť stáhnout ostatní s sebou na dno, přesně jako ty báby, co se o ně starala máma. A ještě mi řek: Bylo to den ode dne horší, prej se nakonec rozhod zůstat doma, sám, a už

vůbec nikam nechodit – a co udělal? Zatáh rolety. Zabednil se. Zacpal si uši rukama a tlačil, hrozně na ně tlačil, aby neslyšel ani hlasy sousedů za zdí, nebo jak si vrátná povídá na dvorku.“

Ve dnech, kdy jsem byl klidnější, jsem si představoval, že oslovím neznámého člověka někde na veřejnosti, na chodníku nebo mezi regály v supermarketu, a odhalím mu celý svůj příběh, všechno mu řeknu. Ve svých představách jsem k němu přistoupil, neznámý sebou trhl a já začal mluvit, aniž jsem se představil, familiárně a nenuceně, jako bych ho znal odjakživa, a to, co jsem mu říkal, bylo tak ošklivé, že mu nezbylo než zůstat stát a vyslechnout mě až do konce; poslouchal mě a já pozoroval jeho tvář. Trávil jsem spoustu času fantazírováním o tom, že to udělám. Claře jsem to neřekl, ale tato představa vrcholné nestoudnosti a podívané mě sytila několik týdnů.

Nedokázal jsem o tom totiž přestat mluvit. V týdnu po Vánocích jsem ten příběh vyprávěl většině svých přátel, ale nikoli jenom jim, nikoli výlučně; vyprávěl jsem jej i méně blízkým lidem, známým nebo takovým, s nimiž jsem mluvil jen několikrát, letmo, třeba jen na Facebooku. Rozčilloval jsem se, když se mi pak snažili odpovídat,